

30 Toverlantaarns (2)

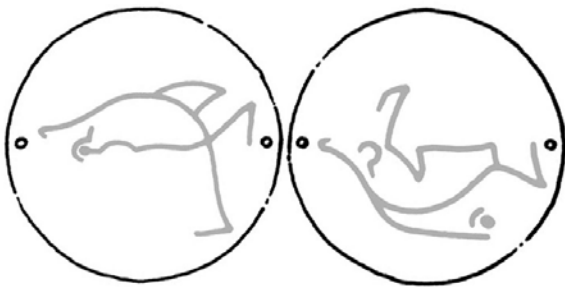
NVOX, 33, nr. 3 maart 2008, p. 97

Bewegende beelden, het moet een wonder geleden hebben voor de eerste toeschouwers. Horner noemde zijn uitvinding Daedalum (duivelsrad); later werd dat Zoötroop (levensrad). En dan te bedenken dat Ting Huan al iets dergelijks in 180(!) heeft ontworpen: projectie met een ronddraaiende lampion die je kent van de kinderkamer.

Nawerking

In Londen in 1824 demonstreerde de Engelse arts Paris de nawerking van het oog met een *thaumatroop* (van het Griekse *thaumadzoō* – met bewondering kijken naar). Of was Babbage eerder?

Je kent die schijfjes wel: vogel in de kooi, winter wordt zomer, ...of zoals hier, maak een hele vis (zie *Stevin vwo deel 1*, p. 32):

Niet veel later, in 1832 verzon Plateau, hoogleraar natuurkunde in Gent, de *phenakistoscoop* (van *phenakidzoō* – bedriegen) en Von Stamfer in Wenen de *stroboscoop*: ronddraaiende schijven die je door spleten in een spiegel bekijkt. Ze werden onder talloze namen in de handel gebracht, zoals *phantasmascoop* en *fantoscoop*.

Hier zie je een exemplaar dat door een leerling met *K'nex* in elkaar is gezet om daarmee een extra punt te verdienen. Zulke extra punten zijn ook zéér smaakmakend.

De eerste bioscoop

Horner verzoon in 1834 zijn duivelsrad (links): een cilinder met twaalf spleten waardoor meer dan één kijker tegelijk het filmpje kon zien. Het duurde lang voor dat rad in de VS doordrong. Lincoln doopte het daar in 1867 het levensrad: de *zoötroop*.

Ook Faraday en Van Musschenbroek voelden zich niet te voornaam voor zulk 'speelgoed' en maakten een zoötroop. Het nadeel dat de lichtsterkte zwak is, werd rond 1877 opgelost door Reynaud met zijn *praxinoscoop* (rechts): een rij van twaalf spiegels weerkaatste het licht dat van opzij kon komen.

Reynaud kwam eerst met een thuisversie, waarbij je de plaatjes van achtergronden kon voorzien en in 1888 met het *Théâtre Optique*: de eerste projectie in het openbaar. De rest is geschiedenis: Lumière maakt in 1895 een film voor publiek; Méliès in 1902 *Le voyage dans la lune*, de eerste film met een verhaal. Hij werd er niet rijk van, want Edison had alle patenten – lees: *De uitvinding van Hugo Cabret*. Eind 19e eeuw werden de automaten van Castler, Edison en Lumière populair, boekjes met honderden pagina's waarin snel werd gebladerd; of waren die strips vooral geliefd vanwege de peepshows?

Op onze site vind je meer informatie voor doe-het-zelvers.